

Grigore Antipa despre rolul Academiei Române în combaterea campaniilor de ponegrire a poporului și statului român

Acad. Dumitru Murariu

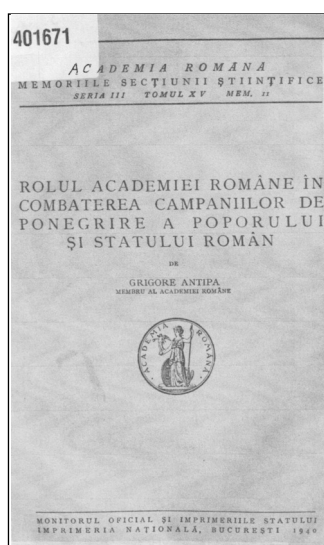

Fig. 1 – Coperta revistei „Memoriile Secțiunii Științifice”, Academia Română, vol. 15/1940.

Generațiile tinere au auzit, desigur, despre Dictatul de la Viena din 30 august 1940. Acel al doilea arbitraj de la Viena a fost impus de Germania nazistă și de Italia, după care România a fost silită să cedeze aproape jumătate din teritoriul Transilvaniei în favoarea Ungariei hortyste. Odiosul Act/Diktat a venit după ce, în iunie 1940, fosta Uniune Sovietică transmisese României două ultimatumuri de evacuare „imediată și necondiționată a Basarabiei ... și a Bucovinei de Nord”. Oricum, în conjunctura internațională nefavorabilă suveranității României anilor 1938–1940, guvernul țării a cedat presiunilor sovietice și germane.

În acel context, dr. Grigore Antipa a publicat, în anul 1940, expresia sentimentelor sale de indignare, pentru că „niciun popor de pe întreaga față a globului nu a fost mai mult ponegrit, decât poporul român”. Ponegrirea consta în neadevăruri patente, statistici anume ticluite, insinuări tenden-

țioase etc., care se strecuraseră de mai bine de-o jumătate de secol în literatura beletristică și științifică din toate țările, în cărțile cele mai răspândite de informații (lexicoane, enciclopedii, descrieri de călătorii, ghiduri etc.), în descrieri geografice, în reviste științifice, ziare etc. Toate acestea erau în scopul de a se arăta lumii civilizate că în mijlocul Europei trăiește un popor inferior, cu apucături sălbătice, incapabil de a se guverna singur și de a-și civiliza țara în care locuiește. Centrul de unde se conducea pe la finele secolului XIX această campanie fusese ales la Viena.

Cine nu-și aduce aminte, de exemplu, de modul cum eram descriși de către scriitorul Karl Emil Franzos, în larg răspândita sa carte *Aus Halb-Asien (Din jumătatea Asiei)*, al cărei titlu indică îndeajuns conținutul ei răutăcios, sau de cuvintele insultătoare, ca *Walachische Wirtschaft (Economia Valahă)*, *Wilde Walachei (Valahia sălbatică)* etc., care se repetau în presa de atunci. În edițiile mai vechi – de la 1890 – din *Mayer's Conversations Lexicon* – adică în una dintre acele mari enciclopedii, ce nu lipsește din biblioteca niciunui german cult –, poporul român era descris, după inspirațiile de la Viena, în felul următor: „Der Rumäne gilt als hinterlistig, feig, grausam und faul, Charaktereigenschaften, die seine Nachbarn übereinstimmend ihm nachsagen” (Vol. XIV, ed. 1890) (*Românul este considerat înșelător, laș, crud și leneș, trăsături de caracter pe care vecinii săi i le atribuie în unanimitate*). În cunoscuta carte a lui Umlauf *Die Österreichische Ungarische Monarchie* (ed. III), apărută la Viena în 1887 (cu 1192 pagini), românii erau descriși (pp. 647–649) ca un adevărat popor barbar care trăiește într-o completă sălbăcie. Iată câteva fraze caracteristice: „Die Rumänen sind schwerfällig und langsam in ihren Bewegungen,

doch hat diese Schwerfälligkeit mehr den Charakter der Faulheit als der Unbeholfenheit (Românii sunt greoi și înceți în mișcările lor, totuși această încetineală are mai mult caracterul de lene decât de neîndemânare)... Die verherrschend, schwarzen Augen haben fast immer einen tiickischen Ausdruck, blitzen bei Erregung lebhaft auf werden aber, sowie der Mann sich beobachtet sieht, sofort demütig niedergeschlagen. Die dunklen langen und dichten Haare hängen wild und ungepflegt um den Kopf". (Ochii negri, care predomină, au totdeauna o expresie perfidă și scânteiază cu vioiciune la iritare; însă, de îndată ce omul se simte observat, el îi pleacă, cu umilință. Părul negru, lung și des atârână sălbatic și neîngrijit împrejurul capului).

Pe țaranul nostru îl descrie în modul următor: *Der rumänische Bauer ist feig, hinterlistig und faul. Er wird niemals einen Mann, besonders wenn er mit Feuerwaffen bewaffnet ist, vor dem er eine heilige Scheu hat, offen angreifen; er thut es nur aus dem Hinterhalte, oder wenn er weit an Zahl überlegen ist, in rauberischer Absicht, z. B. durch Ueberfallen im Hause, wobei er zwischen seinen Stammesgenossen und anderen Leuten einen Unterschied nicht macht. Dabei begeht er die raffiniertesten Grausamkeiten. Nichtstun ist sein Lebensglück; er lässt, wie der Orientale, sein Weib für sich arbeiten (Țăranul român este laș, înșelător și leneș. El nu va ataca niciodată deschis un om, mai ales dacă este înarmat cu arme de foc, în fața cărora are o sfântă venerație; o face numai din ambuscadă sau dacă este cu mult depășit numeric, cu intenții de prădător, de exemplu prin atacul casei, prin care nu face distincție între semenii săi de trib și alți oameni. Procedând astfel, el comite cele mai rafinate cruzimi. A nu face nimic este munca lui de-o viață; el, ca și orientalii, își lasă soția să lucreze pentru el.*

În privința părerii asupra stării culturale a Românilor: *„Die geistige Bildung der Rumänen ist gleich Null. [...] Die Culturstufe, auf welcher die Rumänen stehen, ist eine sehr niedrige. Ihr Gesang ist - überaus eintönig und fast ganz ohne Melodie; besondere musikalische Instrumente besitzen sie nicht. Poesie ist unter den Rumänen wenig zu Hause; nambhafte - Dichter fehlen ganz; überhaupt wird die Nationalliteratur wenig gepflegt. Die Rumänen sind voll von Aberglauben und halten viel auf Vorbedeutung, Hexerei, u. dgl.;*

dahin gehört besonders der Glaube an Wampyre. Rothaarige Männer hält man für Wampyre, welche, wenn sie verstorben sind, vorzugsweise den jungen Mädchen das Blut aussaugen. Die Leiche wird deshalb mit einem grossen eisernen Nagel im Sarge festgenagelt, Es können aber auch andere als rothaarige-Wampyre sein: Folgen in einer Familie rasch mehrere: Sterbefälle nacheinander, so ist das ein sicheres Zeichen, dass sich „unter den Verstorbenen ein Wampyr befindet, Man öffnet dann das Grab, dieser, auf welche man deshalb verdacht hat; findet man ein Loch im Sarge, so wird in denselben ein Schuss abgefeuert, oder man schligt: einen eisernen Pfahl durch den Sarg, so den Wampyr zu bannen.“ (Nivelul cultural pe care se situează românii este unul foarte scăzut [...]) Cântecul lor este monoton și aproape în întregime lipsit de melodie; ei nu posedă instrumente muzicale speciale. Poezia nu este foarte răspândită la români. Poezia este puțin la ea acasă la români; poezii de renume lipsesc cu desăvârșire; în general, literatura națională este puțin cultivată. Românii sunt plini de superstiții și cred foarte mult în prevestiri, vrăjitorie etc.; mai ales credința în vampiri face parte din această categorie. Se crede că bărbații cu părul roșu sunt vampiri, care, atunci când mor, sug sângele tinerelor fete. Prin urmare, cadavrul este bătut în cuie în sicriu cu un cui mare de fier, dar pot fi și alți vampiri decât cei cu părul roșu [...] Dacă mai multe morți se succed într-o familie, acesta este un semn sigur că printre cei decedați se află un vampir. Se deschide atunci mormântul pentru cei pe care îi suspectează; dacă se găsește o gaură în sicriu, se trage un foc de armă în ea sau se înfige un țăruș de fier în sicriu pentru a alunga vampirul.

Citind o asemenea descriere despre un popor de lași și criminali, care atacă pe semenii săi numai pe la spate, care comite cele mai rafinate cruzimi pentru a prăda, care este lipsit de orice predispoziții culturale, care își profanează mormintele și trage cu pușca în cadavre ș.a.m.d., crezi că autorul a greșit titlul și a dorit să descrie vreun popor sălbatic de canibali, din pădurile tropicale ale Africii sau din Patagonia. Și cu toate acestea, autorul era un profesor din Viena și redactor al unei importante reviste geografice; cartea sa este semioficială și a apărut în mai multe ediții, iar poporul pe care îl descrie trăia în Monarchia pe

care voia să o slăvească. Firește, alți oameni de știință obiectivi, dintre care mulți chiar de la Universitatea din Viena, făceau, în același timp, studii serioase asupra țării și poporului nostru și ne descriau, în reviste speciale, cu totul sub un alt aspect și chiar cu deosebită simpatie.

Romaniștii, între care și Mayer-Liibcke din Viena, recunosc originea noastră romană și limba noastră ca fiind „cea mai conservativă dintre toate limbile romanice”. Poezia noastră populară este recunoscută ca fiind cea mai bogată ce se cunoaște la popoarele europene. Folcloriștii văd, în poveștile și în maximele, tradițiile și zicătorile poporului nostru, un imens tezaur cultural și un adevărat cod de precepte înțelepte „pentru călăuza în viață”. Manifestările artistice ale poporului nostru – broderii, țesături, sculpturi în lemn, dansuri etc. – sunt admirate pretutindeni, iar broderia e considerată ca unică, prin finețea ei și combinarea artistică a culorilor. Muzica populară românească este admirată pretutindeni, atât cristalizată în forme clasice – ca, de exemplu, de marele compozitor George Enescu și de o întreagă pleiadă de alți compozitori –, cât și popularizată prin lăutarii români, care delectează publicul în restaurantele din toate orașele mari din Occident. Și nu mai puțini sunt soliștii sau dirijorii noștri cu renume mondial, precum și actorii, care erau chemați în cele mai mari centre muzicale sau de artă dramatică din lume, pentru a juca pe cele mai renumite scene sau pentru a concerta și dirija piese muzicale clasice, în admirația celui mai select public. Apoi, criminaliștii citau România ca un exemplu împotriva necesității pedepsei cu moartea, arătând că, tocmai în această țară – care nu are pedeapsa cu moartea – se comit cele mai puține crime din toată Europa. Mai mult, ei arătau că, în România, românul adevărat nu comite decât crime pasionale sau numai când se crede nedreptățit, pe când majoritatea omorurilor, având ca scop furtul, se comit mai mult de străinii de neam. De asemenea, chiar Împăratul Franz Iosif lăuda întotdeauna în fața trupelor „vitejia regimentelor sale românești”.

După luarea Plevnei, bravura soldatului român a fost admirată de toată lumea, așa încât chiar noua ediție din „Meyer's Konversations – Lexikon”, după ce arată acum că vecinii consideră acest popor de „*hinterlistig, feig, grausam und faul*” (înșelător, laș, crud și leneș), insinuare por-

nită, desigur, și strecurată aici din cartea lui Umlauft, se adaugă: „*doch: hat er im letzten orientalischen Krieg (1878) sich als tapferer Soldat gezeigt*” (totuși în ultimul războiu oriental din 1878 s-a arătat ca un soldat viteaz).

Vitejia sa împotriva celui mai puternic dușman s-a văzut, încă și mai mult, în luptele de la Mărăști și Mărășești din 1917, pe care însuși dușmanul de atunci a trebuit să o recunoască.

Astăzi în institutele și laboratoarele noastre științifice se dezvoltă o complexă activitate, iar contribuțiile ce le aduc la știința universală sunt din ce în ce mai mari; în publicațiile tuturor Academiiilor și în revistele mondiale de știință, iar contribuția științifică a compatrioților noștri este considerabilă. În laboratoarele din Franța, Germania, Anglia, Elveția, Statele Unite etc., românii se disting prin cercetările lor serioase, așa că pretutindeni li se încredințează posturi și misiuni științifice importante. Marile lucrări tehnice de însemnătate generală – precum podul de peste Dunăre, care a fost proiectat și executat de către inginerii români – stârnesc admirația generală. La toate expozițiile internaționale de belle-arte, pictorii și sculptorii români de mare talent participă în mare număr și obțin premii importante.

Pe scenele celor mai mari teatre, opere și săli de concerte din lume – Comédie Française și diferite alte teatre din Paris; Burgtheater și Volkstheater din Viena; apoi Opera cea mare și Volksoper din Viena; Opera din Bayreuth; Opera din Paris, Berlin, Roma, München, Milano; Opera Metropolitană din New-York etc. –, artiști români de mare valoare joacă roluri principale, fie ca societari ai teatrului, fie ca invitați pentru anumite reprezentații sau concerte sau chiar ca autori dramatici, compozitori muzicali, virtuozii etc. Nume ca Agata Bârsescu la Burgtheater din Viena; de Max, Mărioara Ventura și Jonel la Comédie Française; Viorica Ursuleac, Grozăvescu, Maria Cibotaru, Nectara Flondor la Opera din Viena; Dimitrie Popovici la Bayreuth; d-na Darclée-Hartulari, Zina de Nori, Alice Cocea, Elvira Popescu, Mariana Nicolesco și atâția alții. Și pe deasupra tuturor, marele compozitor George Enescu și întreaga pleiadă de tineri compozitori, de maeștri dirijori ca George Georgescu, Ionel Perlea etc., au făcut și fac gloria artistică a țării în lumea mare.

În administrația noastră de stat, soluțiile date problemelor organizării învățământului și educației tineretului, problemelor sociale etc., prezintă originalitatea lor și reprezintă contribuții prețioase la progresul general.

Progresele enorme, realizate în scurt timp, în dezvoltarea tuturor ramurilor de producție și activitate economică sunt și astăzi considerate în toată lumea, nu numai ca o dovadă privind aptitudinile remarcabile ale poporului nostru, ci ca o contribuție originală, considerabilă la progresul general al științelor și artelor, cât și al stabilirii normelor pentru organizarea vieții publice și, deci, pentru progresul și înălțarea omenirii în general.

Așadar, în toate direcțiile și în toate ramurile de activitate intelectuală, artistică, economică etc., geniul specific românesc – tânăr și vioi – se manifestă și străbate în primele rânduri. (Am aflat recent că în sediul mării companii Microsoft a doua limba vorbită este româna). Acesta este în realitate poporul arătat de ponegritorii săi cu atâta lipsă de bună credință, ca fiind barbar și lipsit de orice aptitudini intelectuale, a cărui „*Die geistige Bildung der Rumänen ist gleich Null [...] Die Kulturstufe, auf welcher die Rumänen stehen ist eine sehr niedrige...! Ihr Gesang ist überaus eintönig und fast ganz ohne Melodie; besondere musikalische Instrumente besitzen sie nicht. Poesie ist unter den Rumänen wenig zu Hause; nambhafte – Dichter fehlen ganz; überhaupt wird die Nationalliteratur wenig gepflegt. Die Rumänen sind voll von Aberglauben und halten viel auf Vorbedeutung, Hexerei, u. dgl.; dahin gehört besonders der Glaube an Wampyre. Rothaarige Männer hält man für Wampyre, welche, wenn sie verstorben sind, vorzugsweise den jungen Mädchen das Blut aussaugen. Die Leiche wird deshalb mit einem grossen eisernen Nagel im Sarge festgenagelt, Es können aber auch andere als rothaarige-Wampyre sein: Folgen in einer Familie rasch mehrere: Sterbefälle nacheinander, so ist das ein sicheres Zeichen, dass sich unter den Verstorbenen ein Wampyr befindet, Man öffnet dani das Grab, dieser, auf welche man dashalb verdacht hat; findet man ein Loch im Sarge, so wird in denselben ein Schuss abgefeuert, oder man schligt: einen eisernen Pfal durch den Sarg, so den Wampyr zu bannen*” (Educația spirituală a românului este egală cu zero [...]). Nivelul de cultură pe care se

situează românii este foarte scăzut. Cântecul lor este aproape monoton și aproape în întregime fără melodie; ei nu au nici melodie specială. Poezia nu prea se regăsește printre poeții care sunt complet absenți; în general, literatura națională este puțin cultivată. Românii sunt plini de superstiții și acordă o mare importanță premonițiilor, vrăjitoriei etc. Mai ales credința în vampiri face parte din această categorie. Se crede că bărbații cu părul roșu sunt vampiri, care, după ce au murit, sug sângele fetelor tinere [...]. Cadavrul este așadar bătut în cuie de sicriu cu un cui mare de fier, în afară de vampirul cu părul roșu. Consecințele când într-o familie se succed mai multe decese, este un semn sigur există un vampir printre cei decedați. Dacă se găsește o gaură în sicriu, se trage un foc de armă în el, sau se înfige un țărnuș de fier în sicriu. pentru a alunga vampirul).

Cu toate aceste constatări ale străinătății asupra manifestărilor noastre culturale, cu toate rezultatele cercetărilor științifice urmărite sistematic de oameni de știință serioși din toate specialitățile și de institute de renume din străinătate, asupra originii, limbii, firii, legislației și organizării poporului român, precum și asupra țării sale și cu toate dovezile de simpatie reală ce ne vin de la oamenii serioși și de la publicul mare, chiar din țările de unde au pornit aceste ponegriri răutăcioase, campania pornită în trecut a continuat și mai departe, cu tenacitate, de această dată, însă, cu centrul principal la Budapesta, în presa zilnică europeană și chiar în reviste științifice cunoscute. Este de admirat dibăcia cu care acești dușmani tainici ai poporului nostru, sau cum le zice în *Lexiconul* lui Mayer „vecinii cari informează Europa despre români”, au știut să îmbrace într-o formă științifică și uneori cu aparentă simpatie prefăcută, toate ticluirile și insinuările lor, spre a le putea strecura în organele cele mai importante de publicitate din toată lumea sau spre a le publica în cărți cu aparențele cele mai serioase de obiectivitate științifică, contestându-ne originea, limba, toate calitățile culturale și însușirile firești, trupești și sufletești, progresele ce le-am făcut etc. Chiar de la catedra fostei Universități maghiare din Cluj, rectorul de atunci al universității, cunoscutul histolog St. Apathy predica elevilor săi la Cursul de biologie, că „valahii sunt un popor inferior, lipsit

de orice calități culturale, care este menit să dispară în lupta pentru existență”.

Dar nu este vorba numai de timpurile mai vechi. În publicații mult mai recente, menite a avea o mare răspândire, se repetă, sub altă formă, exact aceleași insinuări, asemenea celor de pe vremea lui Karl Emil Franzos sau precum cele din cartea geografului F. Umlauf, în anul 1918. Atunci, Germania se considera biruitoare în Primul Război Mondial și ungurii sperau ca la pacea generală să-și mai poată întinde frontierele peste Carpați, iar la Budapesta a apărut, în limba germană, un elegant volum intitulat *Ungarn*, redactat de persoane cu cele mai înalte poziții în lumea științifică, în frunte cu Albert v. Berzeviczy, președintele Academiei Ungare de Științe. Este o descriere de propagandă în străinătate, bogată în statistici și material științific și cu toate aparențele de cea mai strictă obiectivitate.

Capitolul despre naționalități este redactat de cunoscutul geograf, profesorul Eugen v. Cholnoky, care în descrierea ce o dă „valahilor” – „oder wie sie sich neustens selbst nennen, Rumänen” (sau cum se numesc ei înșiși, recent, *Românii*) – șterge cu buretele peste toate cercetările științifice care s-au făcut asupra originii poporului și limbii române și strecoară, cu multă dibăcie și aparență de obiectivitate științifică, toate vechile și cunoscutele absurdități tendențioase. După Cholnoky, românii, împinși de turci, au părăsit țara lor de origine (balcanică), abia prin secolele XII–XIII. În Transilvania se cunoșteau atunci – scrie el – numai cele trei naționalități: ungurii, secuii și sașii, iar despre Români, zice „die Rumänen werden nur so nebenbei erwähnt. Ihr ganzer Ethnicum beweist, dass sie ursprünglich Gebirgsnomaden, Alpenhirten, waren, wahrscheinlich Verwandte der Skipetaren. Ihre Sprache zeigt einen starken slavischen und einen beinahe abenso starken spätlateinischen, mehr dem italieni, schen als dem lateinischen nahestehenden Einfluss. Diesen italienischen Einschlag konnten sie nur in den Küstengegenden der Adria aufnehmen, denn mit der römischen Herrschaft in Siebenbürgen und mit den dortigen fabelhaften Ueberbleibseln der Dazier haben sie durchaus nicht, zu tun” (*Românii sunt menționați doar în treacăt. Întreaga lor etnie dovedește că au fost la origine nomazi de*

munte, păstori alpini, probabil rude ale Skipetariilor. Limba lor prezintă o puternică influență slavă și o influență mai aproape de italiană decât de latină. Această influență italiană nu putea fi absorbită decât în regiunile Kiez de la Adriatica, căci ele nu au niciun fel de legătură cu stăpânirea romană din Siebenbürgen și cu rămășițele fabuloase ale dacilor de acolo). După aceea arată că populația originară a Transilvaniei, scăzând mereu din cauza războaielor neconținute cu turcii și tătarii, românii s-au scoborât din munți în bazinul Transilvaniei și s-au apucat nolens-volens de agricultură. „Dafür hatten sie jedoch keine älteren Traditionen, anfangs auch kein rechtes Geschick, und die vordem sehr reiche, sorgfältig bebaute und mit unzähligen Fischteichen versehene Beckenlandschaft, verfiel, vori den Rumänen besetzt, alsbald in einen sehr primitiven Zustand.” (*Cu toate acestea, ei nu aveau tradiții mai vechi în acest sens și nici nu aveau vreo îndemânare reală la început, iar peisajul bazinului, înainte foarte bogat și cultivat cu grijă, cu nenumăratele sale iazuri cu pești, a căzut curând într-o stare foarte primitivă, atunci când a fost ocupat de români.*)

Aceasta este – după marele geograf și obiectivul om de știință ungar, prof. v. Cholnoky – părerea despre originea românilor din Transilvania, pe care de altfel el îi apreciază foarte mult – cu o simpatie prefăcută! – atunci când stau în adevăratul lor culcuș – „in den Hochgebirgen, in den alpinen Weidengegenden”, adică la pășunile de pe creștetele munților, nelocuibile pentru alte popoare; „Dort sind sie unverfälscht tüchtig, sympatisch, gastfreundlich, ehrlich und in ihren Ethnicum durchaus originell und interessant. Wo sie Ackerbau treiben, dort sind sie weniger zuhause, dort sind ihre guten Bigenschaften verbläst”. (*În culcușul lor în munții înalți, în zonele de pășuni alpine, adică în pășunile de pe vârfurile munților, care sunt nelocuibile pentru alte popoare. Acolo sunt neprefăcuți, prietenoși, ospitalieri, cinstiți și interesați de etnia lor. Acolo unde ei cultivă se simt mai puțin acasă și se pierd calitățile lor bune*).

Firește, cam tot astfel justifică și coloniștii albi purtarea lor față de popoarele primitive de pe alte continente, pe care le-au împins în pădurile tropicale; acolo sunt și acești „nativi” (indigeni) simpatici, cinstiți și originali, numai cu condiția să nu

se scoboare la câmpie, pentru a le face concurență. Și pășunile bogate din munții Transilvaniei trebuiau doar utilizate pentru economia națională ungară, și numai acești „nativi”, care, cu mari sacrificii, s-au putut adapta – sub regimul crud al selecției naturale – acestor condiții grele de viață, puteau doar să le facă productive? De altfel, autorul arată, cu o oarecare satisfacție ascunsă, numărul mare de analfabeți și starea lor de inferioritate culturală: „*Der niedere Klerus, besonders der Griechisch-Orientalischen Rumänen, hat viel dazu beigetragen, dass das Volk kulturell arg zurückgeblieben ist.*”) (Clerul inferior, în special clerul românilor greco-orientali, a contribuit mult la faptul că poporul a rămas foarte retardat din punct de vedere cultural).

Condițiile grele naturale în care acest popor a fost constrâns să trăiască numai ca ciobani, pe culmile munților, și lipsa de școli în limba sa națională, desigur că acestea – după autor – nu explică numărul mare al analfabeților, ci numai preotul, adică singurul lor învățător și conducător cultural este găsit că ar purta toată vina.

Antipa (1940) menționa că a citat poate prea mult din această carte – redactată chiar de președintele și membrii unei Academii științifice, dar era necesar, pentru a pune în evidență că, într-adevăr, campania de ponegrire a țării și a poporului român a continuat să persiste, uneori sub o formă obiectivă și cu aparență de simpatie prefăcută, dar în fond tot atât de răutăcioasă și cu atât mai insinuantă. Și acestea continuă atât prin cărți, literatură etc. – din care aș putea să citez multe titluri cu totul actuale, cât mai cu seamă sub scutul pseudonimelor și anonimatului în acele organe ale presei zilnice din toată lumea – scrise atât în limba germană, cât și în franceză, engleză sau italiană, în care o propagandă îndemânatecă știe să-și facă drum. Folosindu-se mereu de orice pretext, exagerând relele și defectele, ignorând și ascunzând părțile bune, ei au mers înainte căci, cred că, cu toate desmințirile ce se pot da, calomnia își face și ea drumul ei și că, la momentul prielnic, le va putea fi de folos. După asemenea descrieri, strecurate în toată lumea cu dibăcie, ne cunoaște astăzi pe noi străinătatea neinițiată, iar omul de rând, cel care alcătuiește majoritatea populațiilor ei, judecă chestiunile noastre vitale, după ele. Toată această campanie de ponegrire are

o explicație cu mult mai profundă decât cea, în aparență, sentimentală. Și anume: poporul român are o întreagă serie de dușmani naturali, care – cunoscând marile calități intelectuale și virtuțile sale sufletești – au un interes fundamental, de a nu-l lăsa să se consolideze și să formeze un stat puternic, pe teritoriul său etnic. Tot astfel, vecinii care-i înconjoară dețineau câte o bună parte din acest teritoriu etnic, cu o numeroasă populație românească. Ei trebuiau dar, atât să justifice starea de inferioritate socială și culturală în care se sileau să țină această populație subjugată, cât și să micșoreze, cât mai mult, prestigiul celor rămași liberi, și chiar, să-l slăbească, pentru ca aceștia să nu ajungă în stare să-i elibereze odată pe frații lor. Pe de altă parte, la bogățiile naturale ale acestei frumoase țări râvnea toată finanța internațională, care prefera să aibă a face cu un stat slab, neconsolidat – pentru a putea obține mai cu ușurință tot felul de concesiuni și a acapara astfel întreaga sa viață economică –, decât cu un stat puternic, capabil de a-și dezvolta bogățiile sale naturale prin propriile forțe. Interesul politic fundamental, de a nu lăsa statul român să se consolideze, era pentru unii vecini, cu atât mai mare, cu cât el sta și în calea politicii lor de expansiune – fie spre Răsărit fie spre Apus – și de aceea ponegrirea lor nu era decât o pregătire prealabilă pentru ocazia unei eventuale împărțiri definitive a acestui stat.

Astăzi, în fine, când unitatea națională pe teritoriul etnic este un fapt îndeplinit, campania de ponegrire se mai conduce totuși în speranța că, oprindu-se în loc consolidarea noului stat, vecinii noștri vor putea profita de vreo ocazie să-și reia – cel puțin în parte – teritoriile ce le-au pierdut. Campania dusă astăzi, cu atâta înverșunare și cu enorme cheltuieli de propagandă, în toate țările lumii, contra noastră, sub numele de *revizionism*, nu este nici ea decât continuarea, sub o nouă formă, a vechii campanii de ponegrire, cu aceleași tendințe și cu metode adaptate noii situații politice. În sfârșit, la toate acestea se mai adaugă și faptul că România, în afară de „evrei pământeni”, mai are un mare număr de „evrei minoritari”, precum și un număr de „evrei emigrați”, care se dau în străinătate drept „*experți în chestiile românești*”; dintre aceia cu trecere mare în presa lumii și care stau în serviciul marelui finanț internațional. Și aceștia caută să mențină apele

tulburi, pentru ca inspiratorii lor să poată deveni iarăși stăpâni pe viața economică a acestei bogate țări. Ceea ce scriu aceștia despre noi, în presa mondială sau în broșuri și volume, nu diferă de campaniile din trecut, decât doar ca formă și cu aparențe de mai mare obiectivitate, dar fondul este cu atât mai tendențios.

Un diplomat al unei țări neutre străine, care era la post în Statele Unite și a fost mutat ca însărcinat cu afaceri al țării sale în România, mi-a spus că dorind să se informeze despre noua țară în care era acreditat, nu a găsit în librăriile din Statele Unite o altă carte despre România, decât un volum englez, semnat de un domn Bercovici – un evreu originar din România – și că, venind apoi în țară, a rămas înspăimântat de neadevărurile și răutățile pe care le-a citit în acea carte despre țara noastră.

Toate citatele reproduse mai sus privesc numai campaniile care s-au dus contra noastră de către vecinii noștri de la Apus, cu interesele speciale ce le urmăresc ei și pe care le cunoaștem prea bine. Dar nu mai puțin tendențioase sunt și campaniile pornite de la vecinii noștri de la Răsărit și de la Sud. Fiecare, după interesele speciale ce le urmăresc, caută să ne descrie ca „sălbatici”, mobilizând pe „tovarășii de idei” și mai cu seamă pe „prietenii” lor, scriitori de talent, angajați în serviciile lor de propagandă din țările apusene și grupați în asociații cu diferite titluri, ca *Liga drepturilor omului*, *Liga antimilitaristă*, *pacifistă*, *antifascistă* etc., pentru a arăta lumii civilizate *atrocitățile și barbariile* comise de români în Basarabia sau în Dobrogea. Propaganda comunistă prin postul de radio de la Tiraspol vorbea zilnic despre „călăii” sau „câinii de la București”, iar Societatea „Dobrogea” din Sofia – țară cu care noi avem mari interese comune să păstrăm relațiile de prietenie – protesta în toate țările civilizate contra „*barbariei comise de români contra bulgarilor din Dobrogea*”. Iată dar o întreagă serie de interese mari, care ne-au făcut atâtea dușmani și care explică îndeajuns tenacitatea luptei ce se duce împotriva noastră cu această armă perfidă a ponegririi și care desigur va continua atâta timp cât lumea din țările civilizate nu va găsi o literatură cinstită, care să poată informa în mod exact asupra țării, poporului și stărilor de la noi, cât și asupra drepturilor noastre sfinte.

* * *

Aceasta fiind trista realitate, întrebarea este: ce trebuie și ce putem să facem pentru a ne apăra? Căci trebuie să ne dăm bine seama că nu e vorba numai de bârfe și calomnii pornite din ura și antipatia unor inconștienți, pe care demnitatea și conștiința ce o avem despre drepturile și valoarea noastră și de aportul considerabil pe care-l aduce poporul nostru la progresul omenirii, ar cere să le tratăm cu dispreț și să ne căutăm de treabă. Este vorba însă de o adevărată campanie, metodic organizată, cu scopul bine definit de a provoca indignare pentru „nedreptatea ce s-a făcut” și a induce în eroare publicul mare din toate țările cu influență decisivă, pentru că – astăzi când, în ultima linie, el (publicul) decide politica statelor – acestea să fie influențate în atitudinea lor față de noi și în încrederea ce o pot acorda cinstei și destoiniciei noastre; ba chiar ca, la pacea generală ce se va face, pretențiile lor cu totul nejustificate să fie luate în considerare.

După cum însă ofensiva este metodic organizată și condusă, tot astfel trebuie să fie și cu defensiva noastră. Multe sunt căile și multiple mijloacele pe care putem să le folosim:

- statul cu serviciul de propagandă;
- știința cu societățile științifice;
- presa; instituțiile culturale;
- societățile de turism;
- comerțul etc.

Fiecare poate desfășura o activitate importantă, dar **trebuie să existe un plan de activitate, o conducere unitară și o organizare, care să precizeze rolul, mijloacele și căile fiecăruia.**

Oricât de importantă ar fi chestiunea, nu se poate ca numai în cadrul acestei scurte prezentări, să ne ocupăm de detaliile acestei organizări.

Antipa (1940) arăta: „*Scopul pe care-l urmăresc acum este, ca – în calitate de vechiu academician – să arăt care cred că este rolul Academiei Române ca fiind cea mai înaltă instituție de cultură a neamului românesc, care veghează și dirijează evoluția sa în această luptă, pentru apărarea demnității și prestigiului poporului și țării noastre ponegrite, și care trebuie să fie căile pe care să purcedem, și mijloacele demne de care situația și [...] îndeletnicirile noastre ne permit să ne servim*”.

Înainte de toate trebuie să ne dăm bine seama că Academia Română, ca instituție națională de înaltă cultură, căreia îi este încredințată înălțarea sufletească a poporului român, prin cultivarea adevărului, binelui și frumosului, prin conservarea și dezvoltarea firii sale etnice, a limbii și gândirii sale și a „*sporirii energiei sale colective prin cultură, nu poate duce lupta decât pe temeiul acestor îndeletniciri și pe căile indicate de ele*”.

Această cale nu poate fi decât de a lua asupra ei – cu tot prestigiul pe care și l-a câștigat și de care se poate bucura o astfel de instituție națională – sarcina de a informa străinătatea în mod sincer asupra stărilor reale de la noi, spunând tot adevărul, fără a căuta să ne ascundem păcatele și fără a intra în niciun fel de polemică, și să lase apoi presei zilnice sarcina de a demasca izvoarele provenienței acestei campanii de ponegrire și interesele reale ce le ascund ele.

Academia Română este datoră să o facă chiar și în interesul acelor popoare care sunt induse și ele în eroare de către propriii lor propagandiști și agitatori. Aceștia, prin neadevărurile pe care le debitează zilnic, le dezvoltă speranțe irealizabile și periculoase și întrețin astfel o atmosferă contrară realizării intereselor lor superioare de stat, care le dictează nevoia să trăiască în bune relații cu vecinii lor și chiar să colaboreze cu ei, spre a-și asigura viitorul, consolidarea statului și propășirea, culturală și economică, ca state naționale.

În continuare, dr. Grigore Antipa (1940) arată că poporul român, după opt veacuri de chinuri sufletești și trupești, a ajuns în sfârșit – grație tenacității și vitejiei sale – să se vadă stăpân în țara sa și să-și formeze un stat național pe teritoriul său etnic. El se află astăzi în fața celei mai grele probleme, de a-și organiza noul său stat și de a-și așterne bazele viitorului său.

Bunul simț, care l-a condus în vremuri de grele chinuri și suferințe și care l-a făcut să-și păstreze atâtea veacuri firea și naționalitatea sa neatinse, îl va povățui și de această dată. Ele îi vor arăta calea pe care trebuie să se îndrepte, pentru a ajunge în stare să creeze pe acest teritoriu o civilizație proprie, demnă de strămoșii săi, daci și romani, și pentru a-și putea dezvolta – prin cultură, știință și educație – minunatele însușiri firești, trupești și sufletești, care-l caracterizează.

Grație acestui povățuitor elementar, serios, cumpănit și oțelit în vremuri grele de luptă și răbdare, poporul român este sigur că va fi în stare să-și îndeplinească misiunea sa, aceea pe care i-o indică țara în care locuiește, cu situația ei geografică, originea sa și firea sa aleasă.

Organizarea unui stat nou din mai multe porțiuni de țară și cu populații – dezvoltate și trăite, timpuri mai mult sau mai puțin îndelungate, sub regimuri legale diferite – este însă o chestiune grea, a cărei rezolvare cere multă prevedere și chibzuință.

Este vorba, înainte de toate, de a formula toate problemele fundamentale pe care le impune natura țării, cu situația ei geografică și politică, și de a crea o stare care să permită o unitate sufletească a tuturor locuitorilor și o comunitate de muncă după un plan unitar, pentru rezolvarea lor.

Această muncă colectivă nu poate fi organizată decât pe principiul diviziunii muncii și adaptată aptitudinilor speciale ale fiecărei categorii de locuitori, spre a putea da, astfel, fiecare maximul de contribuție la rezolvarea înaltelor țeluri ale întregului, deci a statului comun pe care l-a format. Tocmai de aceea, bunul simț al poporului român îl povățuiește de pe acum, de a nu cădea în greșelile statelor de tirania și exploatarea cărora abia a scăpat, căutând a se răzbuna pentru suferințele din trecut sau apăsând fragmente de alte popoare care trăiesc în mijlocul său.

După Antipa (*op. cit.*), naționalismul nu trebuie confundat cu xenofobismul, acesta fiind întotdeauna un rău sfătuitor. Noul stat trebuie, dar, să fie bazat pe dreptate și pe respectul drepturilor tuturor cetățenilor săi, de orice origine, limbă sau confesiune ar fi. El trebuie să-i considere pe toți aceia care vor să fie cetățeni credincioși ai acestei țări, ca membri ai unei națiuni colective, legați între ei, atât prin acele interese comune superioare, care le sunt dictate de conviețuirea lor într-un stat pe pământul aceleiași țări, cât și de tovarășia de luptă ce au a o duce împreună pentru apărarea, civilizarea și propășirea muncii fiecăruia, în vederea realizării intereselor superioare ce-i leagă atât între ei, cât și de țara care le este patria tuturor. De aceea, activitatea sa culturală, în loc de a tinde să lovească în unii, trebuie să se întindă deopotrivă, asupra tuturor fiilor țării, spre a stabili între aceștia o comunitate de gândire și de

simțire și a-i pregăti pentru tovărășia de muncă și de luptă.

Alcătuirea planurilor generale pentru a organiza o asemenea muncă colectivă a întregii națiuni cere însă o cunoaștere aprofundată – în toate detaliile ei – a întregii țări și a directivelor care decurg din natura ei pentru felul de viață și de muncă al populațiilor ce o locuiesc. Fiecare cetățean, din orice parte a țării, trebuie însă să cunoască atât interesele fundamentale ale întregului, cât și interesele speciale ale fiecărei părți, spre a putea pune în concordanță munca sa cu ele și pentru a înlesni conlucrarea, în vederea unui scop mai înalt, acela al organizării cât mai temeinice a noului stat. Fiecare trebuie să se cunoască unii pe alții, precum să cunoască și interesele superioare care îi leagă și pe care au a le apăra.

Pentru rezolvarea problemei organizării noului stat și aceea a stabilirii unei unități sufletești a cetățenilor care-l compun, înainte de toate, trebuie o popularizare cât mai largă a tuturor cunoștințelor privitoare la țară, cu natura ei, și cu populația ei, cu raporturile etnice, sociale, culturale și economice, care leagă între ei pe diferitele categorii de cetățeni, cât și de țara care le dictează directivele politicii ce are a o urma statul ce-l compun.

Bunul simț al poporului român îl mai povățuiește că statul, pe care-l organizează pe teritoriul său etnic, nu poate duce o viață izolată și că trebuie să trăiască într-un continuu schimb de bunuri materiale și sufletești cu popoarele și țările care-l înconjoară și cu cele ale lumii întregi, în interiorul căreia îi revine, de asemenea, un rol determinant. Poporul știe că produsele muncii sale se consumă în mare parte în alte țări și că el însuși, pentru a-și asigura un trai mai bun, material și sufleteș, are nevoie de produsele muncii altor popoare din țări îndepărtate. El știe dar că omenirea întreagă este silită a desfășura o muncă colectivă, pe baza principiului diviziunii muncii și că, în această colaborare pașnică a popoarelor, el are o misiune specială de îndeplinit pe teritoriul său etnic. Mai întâi, el are aici o misiune culturală, de a spori, înnobila și perfecționa pe această cale puterile fizice și sufletești ale întregii sale națiuni și a o pregăti astfel pentru o muncă mai rodnică, pe toate terenurile, pentru ca să poată satisface nu numai nevoile sale proprii, ci și ale omenirii. Și mai are

apoi o misiune civilizatorie, spre a perfecționa și îndulci neîncetat raporturile dintre cetățenii săi, înlesnindu-le munca pașnică, comună, spre a perfecționa tot mai mult mediul său de trai, punând în valoare frumusețile și bogățiile țării sale și înlesnind producțiunea tuturor acelor bunuri materiale care alcătuiesc schimbul său cu alte țări.

Pentru îndeplinirea acestor înalte misiuni pe teritoriul propriu, cât și pentru înlesnirea acestei pașnice colaborări în producția și schimbul mondial de bunuri, este nevoie ca atât populația țării, cât și popoarele cu care suntem în relație să fie cât mai bine informate asupra țării noastre, cu izvoarele ei naturale de producție, asupra gradului de dezvoltare a aptitudinilor, capacității și organizării populației de a le pune în valoare și de a le face accesibile consumului mondial. O popularizare intensă, în afara granițelor țării, a tuturor cunoștințelor privitoare la țara noastră cu bogățiile ei, la starea populației și la organizarea ei administrativă, economică și culturală, este dar tot atât de necesară ca și înlăuntrul acestor granițe.

Din cele arătate se vede necesitatea tipăririi unei serii de cărți despre România, pe care să le prezentăm publicului din toate țările și să arătăm care anume au fost considerațiile care ne-au împins să organizăm editarea lor, și anume:

– **pe plan intern**, formularea problemelor fundamentale, decurgând din bazele geografice, care dictează felul de viață și de muncă al întregii populații – de orice origine, limbă, naționalitate și confesiune ar fi – și care, deci, trebuie să-i unească într-o comunitate de gândire și simțire și să dea directivele politice ale statului;

– **pe plan extern**, nevoia de a informa cât mai precis și obiectiv pe toate aceste popoare cu care suntem în legături de orice fel, de a-i feri de falsele insinuări și de influențele vătămătoare ale scrierilor tendențioase, înlesnind astfel orice fel de relații de schimb de bunuri materiale și sufletești, precum și o colaborare pașnică cu ele, în interesul superior al progresului omenirii.

Scopul acelor cărți nu poate fi o reclamă, pentru a vinde mai bine produsele țării noastre, nici polemicile, pentru a ne apăra sau a ataca pe dușmanii noștri. Ele vor căuta să expună adevărul, astfel cum decurge el din cercetările științifice obiective, fără multe comentarii și interpretări,

fără nicio tendință de a ne lăuda sau de a ne ascunde defectele, căci tocmai aceasta ar aduce cel mai mare rău cauzei. Arătând lucrurile cum sunt și criticându-le aspru acolo unde trebuie criticate, vom da dovadă că suntem pe cea mai bună cale de a le îndrepta singuri. O asemenea carte va trebui să trateze mai întâi descrierea țării cu natura și clima ei, descrierea populației cu însușirile ei fizice și sufletești și cu structura ei etnică și socială.

După aceasta va urma descrierea statului, cu evoluția sa de până astăzi și țelurile sale pentru viitor, tratând apoi mai pe larg activitatea și organizarea administrativă, juridică, financiară, economică și culturală. În toată descrierea aceasta, se va considera populația ca o unitate politică, cu deplină luare în considerare a drepturilor și îndatoririlor minorităților etnice și se va arăta rolul poporului român în întregul stat și față de fragmentele de popoare cu care conviețuiește pe teritoriul său.

Antipa (*op. cit.*) considera că procedând în acest fel, cu calm și demnitate, Academia Română, cu marea sa autoritate, ținând la dispoziția lumii civilizate un izvor de informații sigure și obiective asupra țării noastre, va aduce un real serviciu, nu numai poporului și statului român – contra căruia dușmanii săi ascunși caută, prin calomnii și insinuări a mobiliza ura și disprețul lumii civilizate greșit informată –, ci și întregii omeniri. În acest fel, ea va arăta, cu date pozitive, capacitatea și valoarea morală reală a poporului nostru, pe care situația geografică l-a așezat la gurile Dunării, – ca și Olanda la gurile Rhinului – revenindu-i importanta misiune mondială de a păzi libertatea navigațiunii internaționale la gurile celui mai mare fluviu european și deci a păstra

cheia libertății comerțului tuturor țărilor cu popoarele care locuiesc în acest bazin principal al Europei.

Așadar, Academia va aduce un și mai mare serviciu chiar acelor popoare vecine, pe care instigatorii acestor campanii interesate caută a le induce în eroare și a le ațâța contra noastră. Prin informațiile pozitive ce li se vor da, vecinii noștri se vor putea lămurii și reculege și vor medita în liniște asupra adevăratelor interese superioare și permanente ale neamului lor, cât și a posibilităților de a le asigura satisfacerea intereselor constructive. Aceasta va trebui să-i ducă și pe ei la convingerea că nu prin lupte zadarnice și prin dușmănie – care fac jocul intereselor altora –, ci numai printr-o colaborare sinceră cât mai intensă, bazată pe dreptate și pe respect mutual –, ei vor putea ajunge să îndeplinească adevărata lor menire și să asigure bunul trai al populației, precum și propășirea economică, națională și culturală, în mijlocul popoarelor mari, în care soarta ne-a așezat împreună în acest colț al Europei.

Bibliografie

Antipa Gr., 1940 – *Rolul Academiei Române în combaterea campaniilor de ponegrire a poporului și Statului român*. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului – Imprimeria Națională. Memoriile Secțiunii Științifice. Academia Română, Seria III, Tomul XV 91939, București: 299–317 (1–19) (*Comunicare făcută în ședința de la 5 aprilie 1940*).

Notă: Semnatarul articolului își asumă răspunderea pentru intervențiile în textul original: ortografie, diacritice actuale, termeni mai adecvați ș.a., precum și pentru traducerea în limba română a citărilor din text, în limba germană.